

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. Republička radiodifuzna agencija (RRA)

1.1. Aktivnostima Republičke radiodifuzne agencije bavili smo se i u delu ovog izveštaja koji se odnosi na implementaciju Zakona o radiodifuziji.

1.2. Savet Republičke radiodifuzne agencije je 13. septembra 2013. godine, na istoj sednici na kojoj je odbio prigovore „Kopernikus cable network“ d.o.o. iz Niša i „Nove.rs Television“ d.o.o. iz Beograda izjavljene povodom odluke da ne dodeli dozvolu za emitovanje televizijskog programa na nacionalnoj mreži upražnjenoj nakon oduzimanja dozvole i gašenja TV Avale, odlučio da odbije predstavku kompanije „Ringier Axel Springer“, izdavača dnevnog lista „Blic“, podnetu u vezi sa sadržajem programa TV Pink, kao neosnovanu. Iz šturog saopštenja sa internet sajta Agencije ne vidi se na šta se predstavka odnosila. Shodno Zakonu o radiodifuziji, predstavku može da podnese svako fizičko ili pravno lice ako smatra da mu se u programima radio i televizijskih stanica vređaju ili ugrožavaju njegovi lični interesi ili opšti interes. Podsetimo, nešto ranije, Savet RRA pokrenuo je po službenoj dužnosti postupak (isti je spojen s postupkom vođenim po predstavi Dragana Đilasa, predsednika Demokratske stranke) protiv TV Pink zbog ponovljenih napada ove televizije na Veselina Simonovića, glavnog i odgovornog urednika lista „Blic“. U tom postupku, TV Pink izrečena je mera upozorenja. Ostaje nejasno da li se ova poslednja odluka o odbacivanju predstavke tiče iste stvari u kojoj je RRA predstavku odbacio iz formalnih razloga budući da je o incidentu odlučivao po službenoj dužnosti, ili se pak radilo o nečemu drugom. Netransparentnost u radu RRA i neobjavljivanje detalja razloga iz kojih je konkretna predstavka odbačena ostavlja prostor za spekulacije, posebno zbog toga što sankcija za ponovljene povrede, nakon izrečenog upozorenja, može biti i mera privremenog oduzimanja dozvole za emitovanje programa u trajanju do 30 dana. U tom smislu bi bilo neophodno unaprediti javnost rada regulatora objavljivanjem obrazloženja odluka koje on donosi.

2. Republička agencija za elektronske komunikacije (RATEL)

Republička agencija za elektronske komunikacije postavila je daljinski upravljani prijemnik na planini Rudnik koji će joj omogućiti neposredan i trenutni uvid u korišćenje radiofrekvencijskog spektra u

centralnom delu Srbije. Kako se navodi u saopštenju objavljenom 18. septembra, osnovna namena prijemnika je istraživanje i sprečavanje potencijalnih smetnji u prijemu stanica vazduhoplovne mobilne i vazduhoplovne radio-navigacione službe, ali i otkrivanje neovlašćenog korišćenja radiofrekvencijskog spektra. Problemi sa neovlašćenim korišćenjem radiofrekvencijskog spektra, međutim, ni do sada nisu bili, makar ne prevashodno, uzrokovani manjkavostima u otkrivanju nelegalnih emitera – „pirata”. Problemi su bili u komplikovanim, sporim i nedovoljno jasnim procedurama, kao i slaboj saradnji između različitih organa sa nadležnostima u ovoj oblasti. Prijemnik na Rudniku će možda pomoći da „pirati” bivaju ranije otkriveni, ali ne i da se odluke RATEL-a o gašenju piratskih predajnika lakše sprovode. Poseban problem leži u činjenici da je zbog sporosti samog RATEL-a u izdavanju dozvola za dopunska pokrivanja (dozvole koje se po Zakonu o radiodifuziji izdaju legalnim medijima u područjima u kojima iz različitih razloga nemaju dobru pokrivenost signalom), kao i tolerisanja činjenice da RTS nikada nije licencirao sve svoje predajnike, a da je i za one za koje je imao dozvole, iste vratio kako bi izbegao plaćanje naknada, kreirana paradoksalna situacija u kojoj je najveći „pirat” zapravo RTS, ali su to i komercijalni emiteri uskraćeni za dozvole za dopunska pokrivanja.

3. Komisija za žalbe Saveta za štampu

Komisija za žalbe Saveta za štampu odlučivala je tokom avgusta u čak deset žalbenih postupaka. U osam od deset postupaka Komisija je našla da postoji povreda novinarskog Kodeksa. Čak i ako zanemarimo činjenicu da je u četiri od ovih slučajeva reč o istom licu koje je podnosilo žalbe protiv različitih listova, i sam broj predmeta o kojima je Komisija odlučivala svedoči o tome da ovo telo nastavlja da gradi poziciju relevantnog samoregulatora sa poverenjem onih nezadovoljnih načinom na koji štampani mediji, ali i internet portali, o njima izveštavaju.

Od slučajeva o kojima je Komisija za žalbe Saveta za štampu odlučivala u avgustu, posebno su interesantni „Ringier Axel Springer” protiv dnevnog lista „Informer” i Ana Radmilović protiv „Nove srpske političke misli”. U prvom, pokazuje se kako se orkestrirana kampanja protiv kompanije „Ringier Axel Springer” i dnevnog lista „Blic”, nakon reakcije Republičke radiodifuzne agencije i izrečenog upozorenja televiziji Pink, seli sa televizije u dnevnu štampu. Slično onome što je radila TV Pink, dnevni list „Informer” u periodu od 9. do 17. avgusta objavljuje i po dva teksta dnevno, po pravilu bez argumenata ili dokaza, u kojima se odluka RRA, kojom je izrečeno upozorenje TV Pink kvalifikuje kao cenzura, a dnevni list „Blic” naziva „svetom kravom”, optužuje da je „mafija”, da je „ojadio” ovoga ili onoga, da je „otimao milione” i da se radi o „smrdljivim novinama”. Nesporno, pojedini srpski mediji služe kao poligon za napade na ljude. U tim napadima se ne biraju sredstva. U slučaju elektronskih medija regulator ima delotvorne mehanizme kojim može da suzbija takve pojave, budući da je ovlašćen u slučaju ponovljenih povreda, čak i da oduzme dozvolu za emitovanje. Samoregulatorno telo,

kakvo je Savet za štampu, takve mehanizme nema. Za očekivati je, stoga, da će se, što Republička radiodifuzna agencija bude prilježnije radila svoj posao i izricala mere, tim više neprihvatljivi sadržaji seliti iz etra na internet portale ili u novine, što će opet značiti nove i teške izazove za Komisiju za žalbe.

Slučaj Ane Radmilović protiv „Nove srpske političke misli” zanimljiv je iz drugačijih razloga. On naime pokazuje da Savet za štampu, kao ni sudovi, i dalje nema jasno izgrađen stav o tome da li komentari kao korisnički generisani sadržaj na medijskim sajtovima, ulaze u pojam medija ili ne. U konkretnom slučaju, Ana Radmilović napisala je tekst za „Novu srpsku političku misao”, koji je izazvao salvu pogrđnih komentara. Na kraju se među komentatore umešao i sam urednik sajta Đorđe Vukadinović. Vukadinović se ogradio od samog teksta, a u pokušaju da „zaštiti” autorku citirao neprimerene komentare, među njima čak i one koji su u postupku moderacije bili obrisani sa sajta. Autorka je pokušala da odgovori, ali urednik taj njen odgovor nije objavio. „Mislim da je zaista strašno biti nezaštićen ne samo od komentara nego i od samog urednika”, napisala je Ana Radmilović u svojoj žalbi. Komisija za žalbe Saveta za štampu našla je da je portal „Nova srpska politička misao” objavljivanjem komentara čitalaca i glavnog urednika na tekst Ane Radmilović „O siromaštvu jezika i duha” prekršio Kodeks novinara Srbije u delu koji se tiče obaveze novinara da se suprotstavi svima koji se zalažu za bilo koju vrstu diskriminacije ili govor mržnje, kao i da učini sve da izbegne diskriminaciju zasnovanu na rasi, polu, starosti, seksualnom opredeljenju, jeziku, veri, političkom i drugom mišljenju, nacionalnom ili društvenom poreklu. Ono što je ovde sporno jeste mišljenje shodno kome se objavljivanje komentara smatra delom izdavanja medija, a portal izdavačem odgovornim za sadržaj. Na ovaj način se odgovornost medija proširuje ne samo na urednički oblikovani već i na korisnički generisani sadržaj. Slično mišljenje zauzimaju i srpski sudovi, npr. Viši i Apelacioni sud u Novom Sadu, koji su u jednoj nedavnoj presudi donetoj protiv novosadskog Radija 021 ovaj medij obavezali da naknadi štetu ne povodom sadržaja vesti objavljene na portalu ovog medija, već povodom korisnički generisanog komentara te iste vesti. Čini se, međutim, da ovakvo shvatanje, da i korisnički generisani sadržaj bezuslovno ulazi u pojam medija, odnosno „javnog informisanja”, i potpada pod uredničku, odnosno uređivačku odgovornost, predstavlja nesrazmerno ograničenje slobode izražavanja koje, pri tome, nije u skladu sa važećim propisima u Srbiji. Naime, objavljivanje komentara na internet portalima pre predstavlja uslugu informacionog društva, u smislu Zakona o elektronskoj trgovini, nego javno obaveštavanje u smislu Zakona o javnom informisanju. Naime, shodno odredbi člana 3 stav 1 tačka 3 Zakona o elektronskoj trgovini, usluga informacionog društva je usluga koja se pruža na daljinu, uz naknadu, putem elektronske opreme za obradu i skladištenje podataka, na lični zahtev korisnika usluga. U konkretnom slučaju, svi elementi pojma usluge informacionog društva su zadovoljeni, uključujući i naknadu, koja se jedino, polazeći od poslovnog modela koji medijski portali po pravilu u Srbiji usvajaju, ne naplaćuje neposredno od korisnika, već posredno, od oglašivača. Zato se čini da bi u ovakvim slučajevima trebalo poći od odredbe člana 16 Zakona o elektronskoj trgovini, o isključenju odgovornosti pružaoca usluge informacionog društva, odnosno člana 20 stav 1 Zakona o

elektronskoj trgovini, koji izričito predviđa da prilikom pružanja usluga informacionog društva pružalac usluga nije dužan da pregleda podatke koje je skladištio, preneo ili učinio dostupnim, odnosno da ispituje okolnosti koje bi upućivale na nedopušteno delovanje korisnika usluga. I dok se Komisiji za žalbe Saveta za štampu možda i može progledati kroz prste što korisnički generisani sadržaj na medijskim portalima poistovećuje sa urednički oblikovanim sadržajem, budući da Komisija u odlučivanju i nije vezana drugim materijalnopravnim normama do odredbama Kodeksa, to je poistovećivanje korisnički generisanog i urednički oblikovanog sadržaja od strane sudova, koji su obavezni da sude po zakonu, pa i po Zakonu o elektronskoj trgovini, krajnje problematično i teško prihvatljivo.

DRŽAVNI ORGANI

4. Ministarstvo kulture i informisanja

Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) je još 9. avgusta ove godine uputilo Ministarstvu kulture i informisanja zahtev za pristup informacijama od javnog značaja, zahtevajući da se objavi ko je sačinio Nacrt zakona o javnim medijskim servisima, koji je Ministarstvo objavilo na svojoj internet stranici. Ovaj nacrt, naime, bio je nesporno drugačiji i po opštem mišljenju daleko lošiji od onoga na kome je radila Radna grupa Ministarstva za izradu medijskih zakona, pa se logično postavilo pitanje o tome ko u Srbiji piše Nacrt zakona o javnim medijskim servisima mimo radne grupe formirane rešenjem nadležnog ministra. Već sredinom avgusta Ministarstvo kulture i informisanja odlučilo je da formira novu Radnu grupu za izradu Nacrta zakona o javnim medijskim servisima, čime se praktično odustalo od nacrta objavljenog na sajtu, ali i od verzije na kojoj je radila prethodna radna grupa. Posao nove radne grupe bio je da konsultuje bar četiri nacrta proizvedena u poslednjih nekoliko godina i da pokuša da ih pomiri, odnosno da iznađe najbolja rešenja. Ministarstvo je tek početkom septembra odgovorilo na zahtev NUNS-a da otkrije identitet autora spornog nacrta koji je na internet stranici Ministarstva bio postavljen od 7. do 23. avgusta. U odgovoru koji je potpisao Dragan Kolarević, pomoćnik ministra, bilo je navedeno da su sporni nacrt napisali on sam i Željko Poznanović, savetnik u Sektoru za informisanje, te da nije postojala odluka ministra Bratislava Petkovića o formiranju radne grupe za izradu ovog zakonskog teksta. U odgovoru, Kolarević ističe da prethodno formirana radna grupa za izradu medijskih zakona nije okončala svoj rad na izradi Nacrta zakona o elektronskim medijima i javnim medijskim servisima. Novi ministar kulture Ivan Tasovac predstavio je svoj plan i program aktivnosti Odboru za kulturu i informisanje Skupštine Srbije 10. septembra. On je ukazao da je jedan od prioriteta transparentnost u donošenju zakona. Do kraja septembra, Dragan Kolarević, koji je zapravo i stajao iza „netransparentnosti u donošenju zakona”, pišući sa savetnikom u Sektoru za informisanje, a možda još ponekim čije ime nije otkrio, Nacrt zakona mimo odluke ministra, još nije bio razrešen sa funkcije pomoćnika ministra.

5. Komisija za istraživanje ubistava novinara

Vladina Komisija za istraživanje ubistava novinara nakon sednice održane 5. septembra u proširenom sastavu, koji je uključivao direktora Vojno-bezbednosne agencije (VBA) Svetka Kovača i specijalnog tužioca Miljka Radisavljevića, a kojoj su prisustvovali i vođe istražnih timova koje su formirali direktor Bezbednosno-informativne agencije (BIA) i direktor policije, saopštila je da je u slučaju ubistva novinara „Novosti” Milana Pantića sve više relevantnih dokaza o ubicama i inspiratorima i da istraga dobija sve više elemenata kojima se osnažuje kredibilitet buduće optužnice. Veran Matić, predsednik Komisije, izjavio je da „pomaci koje su napravili istražni timovi zahtevaju šire uključivanje nadležnih institucija, kako bi se što pre došlo do činjenica neophodnih za podizanje optužnica, procesuiranje i kažnjavanje počinilaca i nalogodavaca”. On je potvrdio da se najdalje otišlo u istraživanju slučaja ubistva Milana Pantića. Prema njegovim rečima, u slučaju Slavka Ćuruvije otvoreni su novi putevi istrage koji do sada nisu korišćeni, „kako bi se vrlo ubedljiva saznanja o egzekutorima i nalogodavcima i dokazala tako da je moguće podići optužnicu”. U slučaju Dade Vujasinović Komisija očekuje odgovor američkog Federalnog istražnog biroa koji je zamoljen da sa svojom laboratorijom i stručnjacima pomogne u ovom slučaju. Istraga i u tom slučaju nastavlja sa saslušavanjima osoba koje do sada u istragama nisu davale iskaze i informacije.

Podsetimo, Komisija za istraživanje ubistava novinara osnovana je početkom februara ove godine kako bi se učinio dodatni napor u istraživanju razloga zbog kojih nisu otkriveni nalogodavci i ubice novinara Dade Vujasinović, Slavka Ćuruvije i Milana Pantića. Naknadno je mandat Komisije proširen i na slučaj ubistva medijskih radnika Radio-televizije Srbije u bombardovanju 1999. godine. Dada Vujasinović ubijena je 8. aprila 1994 godine, Slavko Ćuruvija 11. aprila 1999. godine, a Milan Pantić 11. juna 2001. godine. Ubice i njihovi nalogodavci i dalje su nepoznati i do danas za ova ubistva niko nije odgovarao.